

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Цілком очевидно, що несприятливий розвиток процесів як у світовій економіці, так і в фінансовому секторі значною мірою позначився на довірі до банківської системи України, і як наслідок, і на фінансовій стійкості банків. Зниження рівня фінансової стійкості банків України викликане низкою проблем, а саме: недовірою клієнтів до банківських установ; високими ризиками кредитування, що зумовлені неефективною структурою економіки; збільшенням кількості чинників, які визначають профіль ризиків. Серед таких ризиків – залежність банківської системи від фінансового стану підприємств-позичальників, збільшення обсягів кредитів приватному сектору; проблеми з поверненням зовнішніх запозичень, які активно залучалися у попередні роки; рівень капітальної бази банківської системи та досить низька якість ресурсів; валютна дестабілізація і проблеми рефінансування банківської системи; політичне втручання в діяльність банківської системи.

Загалом зміни, що відбуваються останнім часом в економіці України, кардинально впливають на напрями і темпи розвитку банківської системи, яка набуває ознак динамічності та конкурентоспроможності. Цілком очевидно, що нині оцінка фінансової стійкості банків є пріоритетним завданням як державних органів, так і банків та комерційних організацій.

Наявні підходи до оцінки фінансової стійкості банків відрізняються за складом факторів, що враховуються, системою показників, які характеризують складові фінансової стійкості, пороговими значеннями показників тощо. Крім того, існуючі методики в основному призначені для самих банків і не дозволяють всім учасникам ринку на основі відкритої інформації з достатнім ступенем достовірності дати об'єктивну оцінку стійкості розвитку кожного банку та банківської системи в цілому.

На сучасному етапі методологічні підходи до визначення оцінки фінансової стійкості банківської системи є недостатньо розробленими та потребують визначення факторів, що на неї впливають. Крім того, зарубіжний досвід застосування методів і механізмів оцінки фінансової стійкості банківської системи в силу існування об'єктивних причин не завжди прийнятний у вітчизняних умовах і потребує певного коригування та врахування низки інших показників. При цьому особливої актуальності в сучасних умовах набувають питання розробки та впровадження методик комплексної оцінки ефективності функціонування банківського сектору в контексті реалізації інтеграційного курсу України у світове господарство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам забезпечення фінансової стійкості банків в ринковій економіці присвячено праці багатьох провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Серед них – М. Алексеєнко, О. Біла, В. Вітлінський, О. Вовчак, А. Герасимович, О. Дзюблюк, В. Загорський, О. Заруба, В. Іванов, М. Козоріз, В. Корнеєв, В. Кочетков, О. Лаврушин, Ю. Масленченко, А. Мороз, Л. Примостка, Г. Панова, П. Роуз, М. Савлук, Дж. Сінкі, Т.Смовженко, Г. Табачук, Н. Шульга, В. Усоскін, О. Ширинська, Р. Шиллер та ін.

Втім незважаючи на значні здобутки у дослідженні проблем забезпечення фінансової стабільності поняття фінансової стійкості банків та банківської системи у вітчизняній та іноземній наукових школах досі остаточно не сформувалося. Водночас не має універсального визначення, яке б розкривало основні функції, завдання і критеріальні ознаки фінансової стійкості, індикатори її оцінки. Відсутні також якісні механізми, які зменшують вразливість банківської системи до зовнішніх і внутрішніх факторів дестабілізації, підвищують якість та ефективність її діяльності.

Постановка завдання. Метою статі є узагальнення досвіду використання систем оцінки фінансової стабільності банківського сектору, виявлення недоліків та переваг методик оцінювання фінансової стійкості банків та узагальнення сучасних тенденцій забезпечення стабільного функціонування банківського сектору в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кризові явища, які суттєво позначилися на стабільності функціонування банківської системи України,

стали передумовою негативних тенденцій у банківській сфері, а відтак подальший розвиток банків та підвищення їх конкурентоспроможності неможливі без зміцнення довіри до них з боку інвесторів і клієнтів. Необхідною умовою цього процесу є, насамперед, широка доступність, достовірність і зрозумілість інформації щодо результатів діяльності банків, їх надійності та платоспроможності, і, як наслідок, і їх фінансової стійкості.

Фінансова стійкість банківських установ на грошовому ринку загалом може бути оцінена на основі таких напрямів дослідження:

1) за допомогою рейтингових систем оцінювання (для узагальненої характеристики місця банку на ринку фінансових послуг);

2) шляхом розрахунку індикаторів фінансової стабільності, розроблених НБУ на основі рекомендацій МВФ (для оцінки та нагляду за міцністю та вразливістю фінансової системи для посилення її фінансової стійкості);

3) на основі розрахунку основних фінансових показників діяльності банків, а саме: показників, що базуються на структурі та достатності капіталу банку; показників, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів; показників, що базуються на якості активів банку; показників, що характеризують динаміку окремих складових активу та пасиву (для банківської системи загалом та визначенню місця окремого банку у цій системі);

4) на основі розрахунку та контролю за дотриманням банками основних економічних нормативів (для здійснення макроекономічного контролю за дотриманням банками основних параметрів діяльності та порівняння їх із встановленими граничними значеннями).

Щодо першого напрямку дослідження фінансової стійкості банків, то слід зауважити, що в країнах з ринковою економікою рейтингові системи ефективно використовуються в системах банківського моніторингу для узагальненої характеристики місця банку на ринку фінансових послуг, його прибутковості, надійності тощо. При цьому рейтинги – це певні комплексні характеристики банків як однорідних елементів банківської системи, які розраховуються на основі вибраних показників і відповідно до прийнятої методики, відображаючи місце кожного з банків щодо інших елементів цієї системи. Характерна особливість рейтингу полягає в тому, що він не лише відображає поточне становище банку, а й може бути своєрідним критерієм перспектив розвитку банківської установи.

Визначення рейтингу банку передбачає розробку відповідної методики, визначення системи показників і присвоєння їм певних значень (оцінок). Кінцевим результатом процедури оцінки є віднесення кожного банку до тієї або іншої групи (категорії). В світовій банківській практиці інформаційною базою рейтингових оцінок діяльності банків є показники, які, як правило, встановлюються на основі міжнародних стандартів. Зокрема: 1)

системи показників конкретного банку і порівняння їх з аналогічними показниками першокласних банків; 2) системи показників і методики їх оцінки, вироблені наглядовими органами.

Отримання більш виважених оцінок досягається шляхом аналізу динаміки показників діяльності банку за період (місяць, квартал, рік тощо). Це дозволяє оцінити тенденції в розвитку банківської установи, її надійність, здатність реагувати на різні зміни в економіці.

Особливість банківського рейтингу полягає в тому, що він комплексно характеризує його діяльність і проводиться як по активних, так і по пасивних операціях банку. Рейтингова система тісно стикається з методикою аналізу доходів банку, його платоспроможності та ліквідності, а також з методикою аналізу кредитного портфеля, кредитоспроможності клієнтів.

До поширених у банківській практиці моделей рейтингування слід віднести систему CAMELS [1], метою якої є дослідження фінансового стану банків, операції або менеджмент яких мають недоліки, здатні привести до банкрутства. Перевагами цієї моделі визначення рейтингу банків є наочність результатів дослідження, а також те, що вона дає можливість комплексного дослідження практично усіх аспектів діяльності банківської установи. Втім основним суттєвим недоліком даної методики є суб'єктивний характер оцінювання. Крім того, методологія практичного застосування системи CAMELS передбачає використання рейтингових оцінок, насамперед, наглядовими органами для контролю за банківськими установами. Такий важливий аспект оцінки банківських установ, як забезпечення публічного характеру результатів оцінки діяльності банків, як правило, не розглядається.

На цей час в Україні підтримували кредитні рейтинги банків три визнані міжнародні рейтингові агентства – Фітч Рейтингс (Fitch Ratings), Мудіс (Moody's) та Стендард енд Пурс (Standard & Poor's), три уповноважені національні – НРА "Рюрік", РА "Експерт-Рейтинг", РА Ай.Бі.Ай.-Рейтинг (IBI-Rating) та одне екс-уповноважене (РА "Кредит-Рейтинг"). Визнані Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку (НКЦПФР, до реорганізації – Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку (ДКЦПФР)) міжнародні рейтингові агентства не дотримуються Національної шкали, а запровадили власні рейтингові шкали для ринку України.

Рейтингове агентство «Рюрік», яке є одним із трьох національних уповноважених РА в Україні, дослідило сучасний стан рейтингування банків в Україні, метою якого була оцінка надійності банківської системи України шляхом визначення її довгострокового рейтингу за

Національною рейтинговою шкалою. Чинна національна рейтингова шкала в Україні введена в дію Постановою Кабміну № 665 від 26.04.2007 р. «Про затвердження Національної рейтингової шкали» [2]. Дослідження щодо кредитних рейтингів вітчизняних банківських установ проводилося за статистичними даними, актуалізованими на 1.02.2012 р.

Згідно даного дослідження, серед 175 банків України, які мають ліцензію на надання банківських послуг, більше половини банків (96 банків, або 54,8% від загальної кількості) станом на 1.02. 2012 р. мали довгострокові кредитні рейтинги позичальників. Найбільша питома вага банків з кредитними рейтингами є в I групі – 16 банків з 17 (94,1 %). В II та III групах частка банків з кредитними рейтингами складає 89,5 % та 86,4 % відповідно. Найменше банків з кредитними рейтингами є в групі IV групі (їх частка складає лише 37,6 % банків IV групи) (рис. 1).

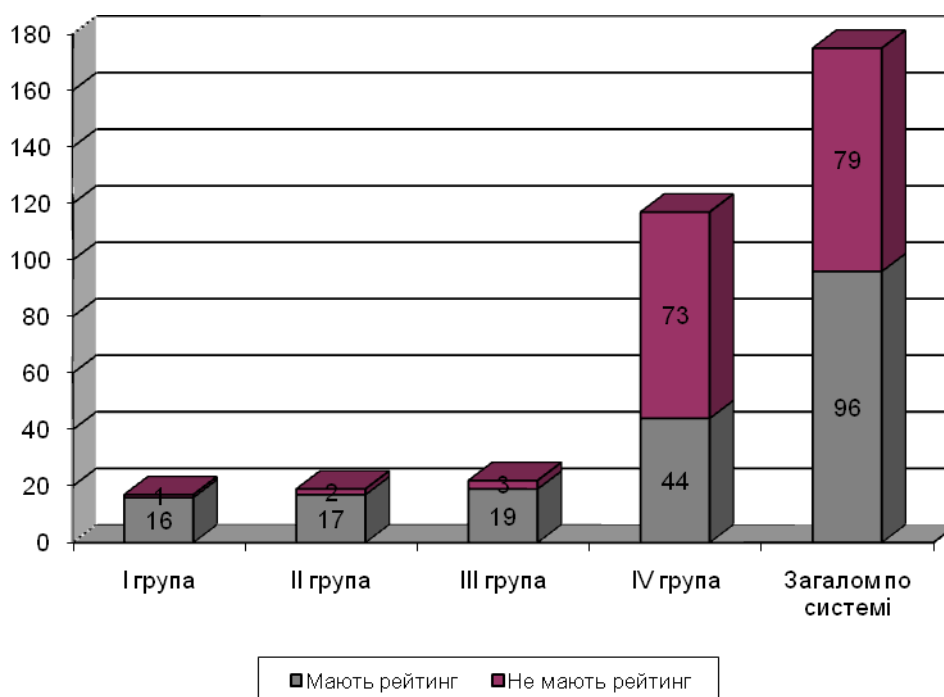

Рис. 1. Частка банків України, які мають кредитні рейтинги [3]

Значно вища достовірність рейтингу надійності банків, який визначається НБУ в процесі виконання наглядових функцій. Він ґрунтується на аналізі даних синтетичного та аналітичного обліку, а також на результатах документальних перевірок на місцях. Проте ця інформація не публікується в ЗМІ, а використовується органами банківського нагляду для запобігання банкрутств банків і забезпечення стабільності банківського сектора. До того ж, ця система згідно зі своєю специфікою не може бути оперативною.

Іншим, не менш важливим, напрямом оцінки забезпечення банками фінансової стійкості на грошовому ринку є модель індикаторів. За визначенням МВФ, індикатори фінансової стабільності (стійкості) (FSI) – «індикатори поточного фінансового здоров'я та міцності фінансових установ країни та їх контрагентів – корпорацій та домогосподарств. Вони включають як агреговану інформацію окремих установ, так і індикатори, що

характеризують ринки, на яких функціонують фінансові установи... нова галузь економічної статистики, що відображає внутрішні та зовнішні взаємозв'язки фінансової системи» [4, с.17]. Відзначимо, що в зарубіжних дослідженнях під терміном «фінансова стабільність» або «фінансова стійкість» в цьому контексті слід розуміти стабільність (стійкість) саме фінансової системи [4, с.6].

Перелік ІФС для України був розроблений НБУ за рекомендаціями МВФ, хоча на практиці останній передбачає компіляцію та поширення країнами всього 40 індикаторів фінансової стійкості, а саме, 25 індикаторів для сектору депозитних корпорацій і 15 індикаторів для клієнтів сектору депозитних корпорацій [5].

Таким чином, з одного боку, з повною інформацією аналізу фінансової стабільності банківської системи «пересічним» банківським клієнтам можливо ознайомитися лише на веб-сторінці сайту МВФ, при чому вона також не має оперативного характеру. З іншого боку, певний рівень розкриття оперативної інформаційної прозорості банківської системи на даний час надають в основному лише рейтингові агенції, а не головний регулятор України. Для прикладу, в період розгортання кризових явищ міжнародною рейтинговою агенцією Standart & Poor's та Агенцією фінансових ініціатив було оприлюднено результати дослідження інформаційної прозорості 30 найбільших банків України, активи яких становлять 80% банківського сектору за критеріями структури власності, корпоративного управління, фінансової та операційної інформації тощо. За їх дослідженнями середній показник інформативності банківської системи України склав всього 41% при аналогічному показнику 10 найбільших банків світу 78,5% [6, с.384]. Загалом оцінка фінансової стійкості банківської системи України проводиться за такими основними індикаторами (табл.1.) [7].

Слід зауважити, що вказані індикатори фінансової стійкості НБУ недостатньо оперативно виявляють фінансові ускладнення банківського сектора. Як свідчить практика, несвоєчасне виявлення таких проблем призводить до неадекватного та запізненого реагування національного регулятора.

Таблиця 1

**Звітна форма та довідкові дані з компіляції
індикаторів фінансової стійкості (%)**

		За перший квартал	За перший квартал
Базові індикатори			
Достатність капіталу	Співвідношення регулятивного капіталу до зважених за ризиком активів	20,02	17,88
	Співвідношення регулятивного капіталу I рівня до зважених за ризиком активів	14,37	13,57
	Співвідношення недіючих кредитів без	28,50	26,90

	урахування резервів до капіталу		
Якість активів	Співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів	15,45	14,85
	Співвідношення кредитів за секторами економіки до сукупних валових кредитів	96,94	97,83
Прибуток і рентабельність	Норма прибутку на активи	-0,02	0,16
	Норма прибутку на капітал	-0,15	1,10
	Співвідношення процентної маржі до валового доходу	67,80	62,23
	Співвідношення непроцентних витрат до валового доходу	68,62	67,85
Ліквідність	Співвідношення ліквідних активів до сукупних активів	10,57	-
	Співвідношення ліквідних активів до короткострокових зобов'язань	90,94	93,14
Чутливість до ринкового ризику	Співвідношення чистої відкритої позиції в іноземній валюті до капіталу	23,49	9,09
Рекомендовані індикатори			
Достатність капіталу	Співвідношення капіталу до активів	13,92	14,60
	Співвідношення великих відкритих позицій до капіталу	173,82	177,94
Якість активів	Співвідношення кредитів за географічним розподілом до сукупних валових кредитів	96,94	97,83
	Співвідношення валової позиції похідних фінансових інструментів в активах до капіталу	-	-
	Співвідношення валової позиції похідних фінансових інструментів у зобов'язаннях до капіталу	-	-
Прибуток і рентабельність	Співвідношення доходу від торговельних операцій до валового доходу	4,47	5,01
	Співвідношення витрат на утримання персоналу до непроцентних витрат	35,29	42,39

Продовження табл. 1

	Спред між ставками за кредитами та депозитами (базисні пункти)	744	537
	Спред між найвищою та найнижчою міжбанківськими ставками (базисні пункти)	1 267	1 799
Ліквідність	Співвідношення депозитів клієнтів до сукупних валових кредитів (крім міжбанківських)	58,44	63,25
Чутливість до ринкового ризику	Співвідношення кредитів в іноземній валюті до сукупних валових кредитів	47,56	42,16
	Співвідношення зобов'язань в іноземній валюті до сукупних зобов'язань	51,32	50,90
	Співвідношення чистої відкритої позиції за інструментами участі в капіталі до капіталу	-	-

Окрім того, незважаючи на наявність певних позитивних оцінок, більшість показників – індикаторів фінансової стабільності, запропонованих МВФ та використовуваних у розвинених країнах світу неспроможні адекватно відображати таку складну і внутрішньо суперечливу категорію, як стабільність фінансового сектору в нашій країні. Це спричинено довільним використанням фінансових показників без урахування конкретних умов розвитку економічних процесів і взаємозв'язків між окремими показниками.

Наступним напрямом дослідження фінансової стійкості банків є розрахунок основних фінансових показників діяльності банків. Загалом фінансова стійкість банку характеризується показниками, які можна розділити на кілька груп: 1) показники, що базуються на структурі та достатності капіталу банку; 2) показники, що базуються на структурі залучених та запозичених коштів; 3) показники, що базуються на якості активів банку; 4) показники, що характеризують динаміку окремих складових активу та пасиву.

За допомогою цих показників можна оцінювати фінансову стійкість банку, однак кожен з них характеризує лише окремий аспект фінансової стійкості. За допомогою цих даних можна оцінити лише кількісні показники фінансової стійкості, які характеризують стан банку в минулому періоді і не дозволяють спрогнозувати його фінансову стійкість у майбутньому. Саме тому в наш час все більшої популярності мають набувати методики оцінки фінансової стійкості, які базуються не лише на розрахунку кількісних показників, але й на оцінці якісних, адже саме вони дозволяють надати оцінку середовищу, в якому працює банк [8, с. 121].

Ми вважаємо, що важливим фактором забезпечення стійкого функціонування банківської системи є підвищення капіталізації банків, оскільки саме достатній обсяг статутного капіталу забезпечує економічну самостійність та стабільну діяльність банку. Слід зауважити, що 15 лютого 2011 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків», який передбачає збільшення статутного капіталу банків до 120 млн. грн. Нові правила набули чинності з 1 січня 2012 р. Документом, зокрема, передбачене збільшення статутних капіталів новостворюваних банківських установ з 75 млн. грн. до 120 млн. грн. Також цим документом підвищуються вимоги до мінімального розміру статутних фондів уже діючих банків - до 120 млн. грн. Фінансові установи мають 5 років на приведення статутних капіталів до цього рівня [9]. Даний крок покликаний забезпечити більшу фінансову стійкість і надійність банків для вкладників. Однак, експерти відзначають, що вимога про підвищення рівня статутного капіталу не відповідає сучасним загальносвітовим тенденціям та міжнародним банківським нормам й призведе до дискримінації малих та середніх банків. Так, згідно з Директивою Євросоюзу 2006/48/ЄС мінімальний рівень статутного капіталу для створюваних банків становить 5 млн. євро.

Загалом за результатами першого півріччя 2012 року продовжилось зростання розміру власного капіталу банківської системи України за рахунок збільшення статутного капіталу окремими банками. Сукупний обсяг власного капіталу банків залишається меншим за статутний капітал, що пояснюється значною збитковістю банків за підсумками 2009 – 2011 р. р. Власний капітал банківської системи України за півріччя зріс на 6,6 млрд. грн. і за станом

на 01.07.2012 року становив 162,0 млрд. грн. Слід зазначити, що збільшення обсягу статутного капіталу банків з початку 2012 року склало 7,6 млрд. грн. (4,42%) (рис 2).

Загалом більша частина банківських установ має необхідний запас капіталу, що дозволяє абсорбувати збитки від погіршення якості активів.

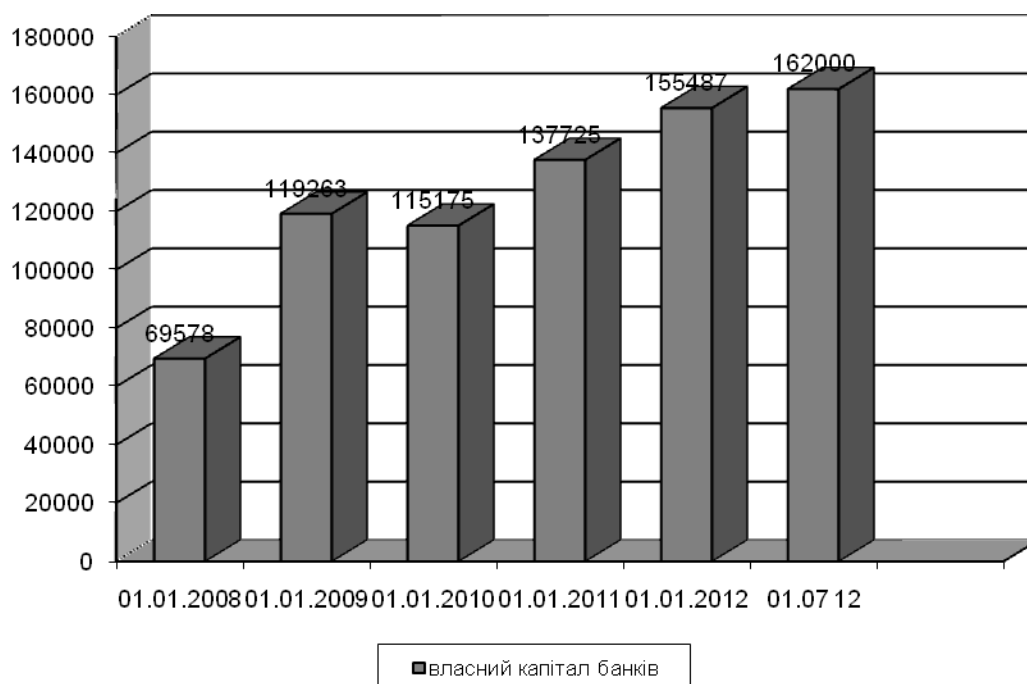

Рис. 2. Динаміка власного капіталу банків України за 2007-2012 р.р. (млн. грн.) [10]

Разом з тим, враховуючи негативні тенденції у світовій економіці, зниження інвестиційної привабливості банківського сектора країни (в т.ч. через обмеження можливостей хеджування валютних ризиків) і ймовірність погіршення ситуації у низці галузей вітчизняної економіки, необхідною умовою успішного функціонування банківського сектора буде здатність банків підтримувати власну платоспроможність на прийнятному рівні, не покладаючись на фінансову підтримку з боку власників.

Для аналізу показників роботи банків Асоціація українських банків використала баланси 137 банків. За одержаними балансами виконано розрахунки ряду показників за станом на 01.07.2012 року, які представлені у 10 таблицях, у тому числі по індикативній групі банків, до якої увійшло 136 банків, зроблені розрахунки у динаміці для з'ясування загальносистемних тенденцій з початку 2011 року (табл.2.).

Так, загальний обсяг активів банків індикативної групи станом на 01.07.2012 року становив 1011,8 млрд. грн., що становить 91,6% по банківській системі. По індикативній групі банків активи з початку року зросли на 55,80 млрд. грн., або на 5,84%. Структура активів індикативної групи протягом першого півріччя зазнала певних змін: зменшилася питома вага кредитів з 59,02% до 57,00% та коррахунків у інших банках з 10,05% до 8,85%; зросли вкладення у цінні папери з 8,39% до 9,44%.

**Інформація про рейтинг провідних банків
(вибірка на 01.08. 2012р. (млн. грн.) [11])**

№ п/п	Банк	Активи	Питома вага (%)	Балансовий капітал	Зобов'язання
	ВСЬОГО	825672,65	100,00	117382,85	708289,79
1	ПРИВАТБАНК	163065,76	19,749	17388,17	145677,59
2	ОЩАДБАНК	82256,69	9,962	17557,18	64699,51
3	ПРОМІНВЕСТБАНК	40493,22	4,904	5080,90	35412,32
4	УКРСОЦБАНК	40060,49	4,852	6503,70	33556,79
5	ВТБ БАНК	35807,73	4,337	3721,29	32086,44
6	ПУМБ*	30851,02	3,736	4110,74	26740,28
7	ДЕЛЬТА БАНК	29683,63	3,595	2951,54	26732,09
8	АЛЬФА-БАНК	29436,18	3,565	4109,48	25326,70
9	ФІНАНСИ ТА КРЕДИТ	22607,73	2,738	1780,02	20827,71
10	ОТП БАНК	21295,00	2,579	3249,60	18045,40
11	БРОКБІЗНЕСБАНК	21121,51	2,558	2916,66	18204,85
12	СБЕРБАНК РОСІЇ	20472,68	2,480	2397,72	18074,96
13	КРЕДИТПРОМБАНК	12709,74	1,539	2142,89	10566,85
14	ФІНАНСОВА ІНІЦІАТИВА	10434,80	1,264	1908,53	8526,27
15	ПІВДЕННИЙ	10038,59	1,216	1623,04	8415,55
16	РОДОВІД БАНК	8930,89	1,082	3589,20	5341,69
17	ІМЕКСБАНК	8727,80	1,057	1230,52	7497,27
18	БАНК КРЕДИТ-ДНІПРО	7949,88	0,963	600,74	7349,14
19	УНІВЕРСАЛ БАНК	7719,17	0,935	333,25	7385,92
20	КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК	7609,04	0,922	744,07	6864,97

Структура кредитного портфеля за об'єктами кредитування індикативної групи станом на 01.07.2012 р. була такою: кредити юридичним особам – 73,95% (73,69%) - склали 565,9 млрд. грн.; кредити фізичним особам – 18,17% (19,15%) – 139,0 млрд. грн.; кредити та депозити іншим банкам – 7,88% (7,17%) – 60,3 млрд. грн.

Структура зобов'язань з початку року також змінилася. При цьому знизилася частка коштів до запитання з 20,49% до 19,81% та коштів інших банків з 26,43% до 24,76%. Обсяг капіталу 137 банків на 01.07.2012 року становив 130 753,6 млн. грн., або 13114,4 млн. ЄВРО. Обсяг сплаченого статутного капіталу становив 117946,1 млн. грн., або 11 829,3 млн. ЄВРО. По індикативній групі банків обсяг капіталу (без субординованого боргу) станом на 1.07.2012 року становив 147704,5 млн. грн. З початку року зростання капіталу цих банків становило 4230,0 млн. грн. або 2,95%.

Фінансовий результат за перше півріччя 2012 року 137 банків становив 1990,8 млн. грн. проти від'ємного фінансового результату в 4127,0 млн. грн. в 2011 році В індикативній групі банків прибуток за півріччя склав 1765,8 млн. грн., тоді як у першому півріччі 2011 року ці банки мали 192,8 млн. грн. прибутку [11]. Слід зазначити, що така інформація про рейтинги провідних банків є значною мірою корисною для пересічного споживача банківських

продуктів, оскільки дозволяє визначити місце конкретного банку у цьому рейтингу. Втім, з іншого боку, даний рейтинг розраховується на показниках минулого періоду, що не може бути для користувача такої інформації своєрідним критерієм перспектив розвитку банківської установи.

Як критерії оцінювання діяльності банку часто використовуються економічні нормативи, встановлені НБУ. При цьому застосовуються методики оцінки фінансового стану банку, створені за рекомендаціями Базельського комітету з банківського нагляду, Світового банку, науковців тощо. Національний банк України постійно перевіряє діяльність банків за дотримання нормативів, тому згідно перевірки НБУ, яка висвітлена на офіційному сайті [7] було визначено наступні значення (табл. 3). Методика розрахунку економічних нормативів регулювалася постановою НБУ N315 «Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні» [12] від 2 червня 2009 року, але до цього регулювалась постановою правління НБУ від 11.04.2005 N125 [13].

Як видно із таблиці, банківська система України загалом стабільно дотримується заданих нормативів. Так, рівень адекватності регулятивного капіталу банківської системи (відношення власних коштів банків до активів, зважених за ступенем ризику) вже декілька років становить 14-20 %, що значно вище рекомендацій Базельського комітету.

Таблиця 3

**Динаміка дотримання банками України
економічних нормативів НБУ за 2008-2012р.р.**

Нормативи		Станом на:				
		01.01. 2009р.	01.01. 2010р.	01.01. 2011р.	01.01. 2012р.	01.07. 2012р.
H1	Норматив мінімального розміру регулятивного капіталу (млн. грн.)	123065	135802	160896	178454	174643
H2	Норматив адекватності регулятивного капіталу/платоспроможності (не менше 10 відсотків)	14.01	18.08	20.83	18,90	17.98
H3	Норматив (коефіцієнт) співвідношення регулятивного капіталу до сукупних активів (не менше 9)	11.82	13.91	14.57	14.96	14.58
H4	Норматив миттєвої ліквідності (не менше 20 відсотків)	62.38	64.45	58.80	58.48	52.75
H5	Норматив поточної ліквідності (не менше 40 відсотків)	75.16	72.90	77.33	70.53	70.75
H6	Норматив короткострокової ліквідності (не менше 60 відсотків)	32.99	35.88	91.19	94.73	94.46
H7	Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 відсотків)	23.04	21.56	21.04	20.76	22.24
H8	Норматив великих кредитних ризиків(не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу)	187.36	169.21	161.20	164.46	178.68

H9	Норматив максимального розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (не більше 5 відсотків)	1.66	0.93	0.81	0.57	0.45
H10	Норматив максимального сукупного розміру кредитів, гарантій та поручительств, наданих одному інсайдеру (не більше 30 відсотків)	5.76	3.31	2.25	2.51	2.99
H11	Норматив інвестування в цінні папери окремо за кожною установою (не більше 15%)	0.22	0.07	0.05	0,05	0.10
H12	Норматив загальної суми інвестування (не більше 60%)	5.52	3.12	3.35	3.24	3.11

Проте рівень адекватності регулятивного капіталу протягом 2011 -2012 років демонструє стійкий тренд на зменшення. Тому факт дотримання певних нормативів не завжди дозволяє зробити обґрунтовані висновки щодо надійності банку.

Висновки з проведеного дослідження. Підсумовуючи вищевикладене, слід підкреслити, що стабільність банківського сектору залежить від фінансового стану кожного окремого банку та його здатності динамічно розвиватися, що великою мірою зумовлюється макроекономічною стабільністю, наявністю ринкової інфраструктури та забезпечується дотриманням певних корпоративних засад ведення банківського бізнесу, які формуються в самій системі за активної участі центрального і комерційних банків.

Нині оцінка діяльності банків, як правило, здійснюється на основі деякої системи показників, які характеризують фінансово-економічні результати, досягнуті банківськими установами за певний період. Хоча банки зобов'язані регулярно публікувати інформацію про свою діяльність, проте банківська система й досі залишається досить закритою сферою, доступ до детальної достовірної інформації є обмеженим для широкої громадськості. До того ж інтереси різних груп зацікавлених учасників ринку фінансових послуг досить часто суттєво відрізняються. Наприклад, акціонерів банку хвилює його рентабельність, державу – зростання ролі банківської системи в економіці країни, а пересічних вкладників – прибутковість їх депозитів.

Бібліографічний список

1. Про порядок визначення рейтингових оцінок за рейтинговою системою CAMELS: постанова НБУ від 8.05.2002 р № 171 [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/>.

2. Про затвердження Національної рейтингової шкали: Постанова Кабміну № 665 від 26.04.2007 р. [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/>.

3. Аналітичне дослідження: «Інтегральний кредитний рейтинг банківської системи України» НРА «Рюрік» [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.rurik.com.ua/>

4. Організаційно-методичні підходи до запровадження в НБУ системи оцінки стійкості фінансової системи: Інформаційно-аналітичні матеріали / За редакцією д.е.н., проф. В.І. Міщенко, к.е.н., доц. О.І. Кіреєва і к.е.н. М.М. Шаповалової – Київ: Центр наукових досліджень НБУ, 2005. – 97с.

5. ІФС. [Електронний ресурс]: 26 березня 2010 р. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Statist/index_FSI.htm.

6. Мрочко М., Тихан Ю. Причини втрати та шляхи відновлення довіри до банківської системи України // Формування ринкової економіки в Україні.-Вип. 19. - 2009. С. 379- 386.

7. Сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [/http://www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

8. Бакало І.І. Забезпечення фінансової стійкості банків // «Економіка, менеджмент, бізнес» - 1(5) - 2012 (Т. 1). - 359 с. – С. 120 – 124.

9. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків» № 3024-VI від 15.02.2011 р. // Офіційний сайт Верховної Ради України // www.rada.gov.ua.

10. Бюлетень Національного банку України. [Електронний ресурс] / Національний банк України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

11. Підсумки діяльності комерційних банків України за перше півріччя 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=7253&menu=119&Itemid=113

12. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ №315 від 2.06.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [/http://www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

13. Про схвалення Методики розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні: Постанова НБУ №125 від 11.04.2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [/http://www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua).

Анотація

Розглянуті основні підходи до оцінювання фінансової стійкості банківських установ. За основними напрямками зроблена спроба діагностики фінансової стійкості банків України та виявлені недоліки напрямів оцінювання стабільності функціонування вітчизняного банківського сектору.

Ключові слова:

фінансова стійкість банків, рейтинг банків, рейтингові агентства, фінансові індикатори, показники фінансової стійкості, економічні нормативи.

Аннотация

Рассмотрены основные подходы к оценке финансовой стабильности банковских учреждений. Основные направления попытки диагностировать финансовую устойчивость банков Украины и недостатки оценки устойчивости функционирования внутреннего банковского сектора.